

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

15. De Auaritia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

Cupiditas nouitatu, aut rerum nouarum, cum nimia est, & immoderata, culpā habet lethalem quidem, quando graui damno quemquam afficit, aut finis deprauatus exquiritur: venialem verò, quando est de re vana, inutili, & leui. Qui igitur noua ciborum, epularum, vestium, ludorū, spectaculorum, & similibus rerum genera in ciuitates inuehant, qui rerum nouarum inuenta, sine causa introducunt, in vitio, & culpa sunt. Qui item nouas opiniones in scholas inducunt, meritò notantur, & arguuntur.

Hypocritis, est vitium, quo, quis factis vitæ integritatem & sanctimoniam fingit, ac simulat, cupiens, & studens bonus haberi, & prædicari.

Pertinacia, vitium est, quo quis suo iudicio adherens, aliorum sententiæ non cedit. is enim dicitur Pertinax, qui suæ sententiæ, & iudicij nimium est tenax: quare pertinacia, volūtas est, & studium, vincendi in eo, quod quis sentit, & iudicat.

Discordia est, qua quis suæ voluntati adhaerens, alienæ voluntati minimè consentit.

Contentio, qua quis cū alio peinaciter decernat.

Inobedientia, est vitium, quo quis imperata facere recusat, ac refugit. Quæ aliquando generale crimen est, aliquando speciale à reliquis distinctum. Generale est, cum leges, & iura perfringimus, cum contra iussa, & præcepta delinquimus: speciale verò, cum eo animi affectu peccamus, vt iussa, & imperata violemus: ad inobedientiam enim, vt talis sit, voluntas, & amor non parendi superioris imperio requiritur.

Annotandum est, in his tunc lethalem culpam inesse, cum Proximo graue damnum infertur, aut grande aliquid imminet peccati, periculum, aut cum in deprauatum finem animum, & mentē intendimus. Deinde, sciendum est, aliqua ex his, quæ diximus, interdum ex alijs peccatis oriri, talis est Contentio, Pertinacia, & Discordia, quæ vitia sepe ortum habent ex Ira. Præterea, sapius in finem alium malū diriguntur, velut Hypocritis, & Inconstantia ob lucrum comparandum. At verò siue ex alijs peccatis enascantur, siue in alium finem referantur, semper ex suo genere, & natura suat species Inanis gloriæ, quoniam quiddam superbiæ proprium retinent sibi, nimirum propriæ gloriæ, & excellentiæ studium, & amorem.

Cap. XIV.

De Ambitione.

PRIMO queritur, In quonam consistat Ambitionis prauitas? Respondeo, cū S. Tho. 2. 2. q. 131. Alex. 2. p. q. 141. m. 7. in eo, quod sit immodicus honoris, potētis, vel dignitatis appetitus. cupit Ambitiosus honores, dignitates, imperia, publicas rerum administrationes, dominatus, & alios honorificos titulos, & gradus. Ex quo fit, vt Ambitiosus a superbo differat, quòd hic ceteris omnibus excellere cupit, ac studet, & proinde nemini subijci; ille verò proprium honorem, & dignitatē, potentiam & dominatum affectat. Distinguitur etiam Ambitiosus ab inanis gloriæ cupido, quòd ille ad potētiam, imperium, dominatum aspirat auidē, hic verò amat honorari, & clarus haberi. Quòd fit, vt in appetendis beneficijs Ecclesiasticis; aut in publicarum rerū administrationibus possit quis diuersis rationibus in superbiā, ambitio-

nem, inanam gloriā, auaritiā, & arrogantiā incurrere. Si enim prædicta concupiscat, vt alijs excellat, est superbus: si vt potentia, & dominatu valeat, ambitiosus: si laudem, & gloriā humanā aucupatur, gloriæ cupidus: si lucrum appetit, Auarus: Arrogans verò est, cūm vltra vires suas publica officia, & administrationes affectat, & cupidē consecratur.

Secundo queritur, Quando Ambitio sit lethifera? Respondeo, eodē modo esse de Ambitione dicendum, quo de inani gloria diximus. Nam si quis ex re mala, vana, inutili, falsaue honorem aut dignitatē concupiscat, peccat: item, si malis artibus, ac modis contra ius, & fas ea sibi comparet, si ad malū finē dirigat, si indignè ea retineat. Indignè aut videtur acquirere, vel retinere is, qui cōtra legem naturālē, diuinā, vel humanā sibi ea cōparauerit, vel ante quaesita retinuerit. Idem planè est dicendū de Arrogantia, quā præsumptionē appellant, peccat enim, qui cum sit rudis, imperitus, inexpertus, aliqua alia ratione minimè idoneus, rerum publicarum administrationes appetit, vel assumit sibi, vel suscipit etiam oblatas.

Cap. XV.

De Auaritia.

PRIMO queritur, Cui virtuti Auaritia se opponat? Respondeo, cū S. Tho. 2. 2. q. 115. ar. 3. Alex. 2. p. q. 141. m. 3. Nau. c. 23. m. 69. Liberalitati, & Iustitiæ: nam Iustitiæ est, tribuere cuique, quod suū est: Auarus aut, aliquādo etiā quod alienū est, sibi retinet, vsurpat, & occupat. Liberalis viri est ex suis bonis alteri gratis aliquid dare, eo affectu, & animo, vt donet, conuenienter tamen recte rationi, nimirū ijs, quibus aequū est, & sicut oportet; Auarus verò suorum bonorū nimium est tenax: quòd fit, vt ad restituendum cōpelli debeat, quādo contra iustitiā peccat, nō autem si contra liberalitatem agat, nam quando agit contra liberalitatē, solum sua alteri denegat; quando verò cōtra Iustitiā, alteri eripit, quod suū est, aut quod est alienum, sibi retinet.

Secundo queritur, In qua materia & re obiecta versetur Auaritia? Responder S. Tho. 2. 2. q. 118. a. 2. c. 3. Alex. 2. p. q. 141. m. 1. in pecunijs, & diuitijs præter modum acquirendis, augendis, conseruandis, & retinendis: vnde auaritia opponitur liberalitati. Est itaque Auaritia, nil aliud nisi immodica lucri cupiditas; lucrum autem maxima ex parte in re pecuniaria consistit, & ex ea comparatur.

Tertio queritur, Quot & quana sint Auaritiæ filia? Respondeo, ex Greg. lib. 31. Mor. c. 31. S. Tho. 2. 2. q. 118. a. 8. Nau. c. 23. m. 72. Alex. p. 2. q. 141. m. 1. c. 9. 144 m. 5. esse sex vitia, quorum caput, & origo est Auaritia, videlicet, Duritiā cordis, & Immisericordiam, qua necessaria ad vitæ vsus inopi denegantur; Nimiam mentis sollicitudinem, diuitiæ namque avari animum sollicitant, & angunt; earumque curę velut spiciæ pungunt, & cruciant. Tertia filia Auaritiæ, est violentia, quæ saepe alijs infertur. Quarta est Perfidia, qua fides in promissis, pactis, conuentis, & rebus creditis frangitur atque violatur. Quinta, Periurium. Sexta, Fraus, & Dolus, qui in negocijs contrahendis sæpenumero intercedit. Et quamuis huiusmodi vitia ex alijs oriuntur, frequentius tamen ex Auaritia enascuntur.

Ex dictis cernere est, quando Avaritia sit lethalis. tunc enim est, quando ea infert alteri graue detrimentum, & damnum.

Cap. XVI.

De Luxuria.

PRIMO queritur, Quare Luxuria dicatur capitale vitium? *Respondeo*, cum S.Tho. 2.2. q. 153. a. 4. Alex. 2. p. q. 143. m. 1. Naua. c. 23. n. 12. non ideo dici: quia sex vel septem, sub se species habeat, de quibus in sexto Decalogi præcepto differendum erit, sed quia aliqua vitia tāquam filias quasdam gignat, ac procreet; quæ iuxta. B. Greg. lib. 31. Mora. c. 31. S. Th. 2.2. q. 153. a. 5. Alex. p. 2. q. 144. m. 7. Nau. c. 23. n. 13. sunt octo: Cæcitas mentis, Præcipitatio rationis, Inconsiderantia, Inconstantia, Immodicus amor sui, Nimijs huius sæculi amor, Horror futuri, Odium Dei: quæ omnia ex alijs quoque vitijs licet pullulent, sepius tamen solent esse luxurix partus.

Secundo queritur, quid sit luxuria, vt est capitale vitium? *Respondeo*, immoderatam esse rerum libidinosarum cupidinē, quæ in eo consistit, quod sit extra legitimū coniugium. S. Th. 2.2. q. 153. art. 4. Alex. 2. p. q. 113. m. 3. & 6. Quo verò pacto luxuria sit in nostris factis, dictis, vel affectibus, in eodem sexto Decalogi Præcepto latè explicabo.

Cap. XVII.

De Ira, & Inuidia.

PRIMO queritur, Quid sit Ira, vt est capitale vitium? *Respondeo*, S. Th. 2.2. q. 158. a. 1. & a. 2. & a. 6. Alexan. p. 2. q. 139. m. 1. Nau. c. 23. n. 15. nequam esse animi affectum, sed deprauatum habitum vel actum, quo præter modum iniuriæ acceptæ vindictā appetimus, quare mansuetudini, clementiæ, recti cōs, ac debite vindicationi aduersatur.

Secundo queritur, quot sint Iræ species? *Respondeo* cum Greg. lib. 31. Mora. c. 31. S. Th. 2.2. q. 158. a. 7. Alex. 2. p. q. 144. m. 3. Nau. c. 23. n. 15. septem, quæ sunt Indignatio, Tumor, Clamor, Blasphemia, Contumelia, Opprobrium, & Rixa. Addunt quidam his quatuor alias, nempe Maledictum, Seditio-nem, Bellum, & Vindictam, sed prioribus septem concluduntur.

Tertio queritur, quando Ira sit culpa mortife-ra? *Respondeo*, cum S. Th. 2.2. q. 158. a. 3. Alex. p. 2. q. 139. m. 5. 6. & Nau. c. 23. n. 15. 16. & 17. ad hoc requiri primò plenam animi deliberationem: *Deiudè*, vt ira sit absq; iusta causa, & legitima; aliò qui enim peccatum non est. Postremò, vt sit in re graui, quæ non parū habeat momētū, & ponderis.

Quarto queritur, Cui virtuti opponatur inuidia? *Respondeo*, S. Th. 2.2. q. 36. a. 1. & 2. Alex. 2. p. q. 13. m. 8. Nau. c. 23. n. 18. Charitati, quæ gaudet bonis alterius. Non tamen ita opponitur, vt sit vitij Charitati contrarium; tale enim est odium: sed opponitur charitatis effectui. Charitas enim lætitiā parit, quæ delectatur alienis bonis: Inuidia verò est huic lætitiæ contrariā tristatur enim prosperitate aliena, quæ ipsi nos caremus, quo fit, vt Inuidia sæpe sit lethalis; quia cum charitate pugnat, quæ rebus secundis alterius delectatur.

Quinto queritur, Quare Inuidia inter capita lia vitia numeretur? *Respondeo*, cum Greg. lib. 31.

Mora. c. 31. S. Thom. 2.2. q. 36. a. 4. Alex. 2. p. q. 144. m. 2. Nau. c. 23. n. 18. Ideò, quod gignit quinq; alia vitia tanquā filias, Odium (inquam) Detractionē, Sursurationem, Lætitiā de rebus aduersis, & Tristitiā de secundis rebus alienis: quæ omnia ex suo genere, & obiecto lethalia sunt crimina; venialia verò, vel ob materiæ paruitatē, vel ob imperfectionem actus.

Cap. XVIII.

De Gula & Accidia.

PRIMO queritur, in quo Gula, vt est capitale vitium, consistat? *Respondeo*, cum S. Th. 2.2. q. 148. a. 1. & 2. & a. 5. ex Greg. lib. 30. Mora. c. 27. Alex. 2. p. q. 142. m. 1. Nau. c. 23. n. 19. in cibis, & potib; quibus auidè vltra modum vitmur, quare Gula Temperantiæ, & Sobrietati aduersatur.

Secundo queritur, quot sint Gulæ partes? *Respondeo*, ex S. Greg. lib. 31. c. 31. & S. Th. 2.2. q. 148. a. 6. Gulam ob id esse capitale vitium, quod pariat alia quinque vitia. Hebetudinem mentis, immoderatam lætitiā, Multiloquium, Scurrilitatem, & Spurcitiam, quæ ex alijs quoque peccatis nascuntur, sed frequentius ex Gula.

Tertio queritur, An sint aliqua veræ, & propriæ species Gulæ? *Respondeo*, S. Th. 2.2. q. 148. a. 3. Alex. 2. p. q. 142. m. 6. Nau. c. 23. n. 19. Alex. p. 2. q. 144. m. 6. quinque species enumerasse sequenti versiculo contentas.

Præpropere: Laue: Nimis: Ardentè: Studiò.

Videlicet, Ante tempus edere, vel potare: Nimis festinater vel zuide: aut nimio apparatu vel sumptu. Alij verò hæc quinque non species Gulæ, sed modos quosdam appellant, in quibus non est lethalis culpa ex genere suo, sed venialis duntaxat: de quibus, & de alijs contra Temperantiā, & Sobrietatem peccatis dicitur cum de Ieiunio tractabitur.

Quarto queritur, quid sit Accidia, vt est capitale vitium? *Respondeo*, cum S. Th. 2.2. q. 35. a. 1. & 2. Cassia. lib. 10. de inliu. c. 10. in principio. & lib. 9. Alexan. p. 2. q. 40. Nau. c. 23. n. 12. esse vitium, quo quis fastidium deserit. In presentia tamen pro tristitia sumitur. Nam pigritia res diuinas, aut bonas refugit, & auersatur vt laboriosas, difficiles aut molestas: piger enim timet in agendo laborem, difficultatem, aut molestiam. At verò Accidia res ipsas diuinas, vel bonas fastidio quodam aspernatur, ac respuit, nulla etiā laboris, difficultatis, aut molestiæ habita ratione. Vnde Accidia si Latina vox esset, videri posset non accepisse ab Acore, eo quod res bonæ, & salutare velut acide